

## Klerikalizem in mi.

(Dalje.)

Med jako priljubljena sredstva, ki se jih poslužuje klerikalizem, je šteti tudi vohunstvo, ovaduštvo in denuncijanstvo. Kdor zna to troje spretno uporabljati, ta je gotov sijajnih uspehov. — Pozabiti tudi ni tercijsk, katerih naloga je vse — četudi se jim samo zdi — načelniku poročati. Kakor je videti, je klerikalno orožje mnogoštevilno, četudi k orožju ne štejemo onih, ki delajo z besedo in dejanjem propagando. To so razni trgovci, posestniki, župani, mežnarji itd.

Kako deluje klerikalizem, je sicer več ali manj slednjemu znano, vendar hočemo delovanje te »pobožne« stranke zaradi boljšega pregleda nekoliko osvetliti.

Kakor že omenjeno, ni tej stranki nič sveto, da le služi v doseg njih namena. Zato se ne glasi s prižnic več beseda ljubezni in odpuščanja, vernikov ne vodijo več po poti morale, po poti medsebojne ljubezni, ne, s prižnic preklinjajo ljudi in časnike ter užigajo strasti jeze in sovraštva. Iz hiše Gospodove je napravil klerikalizem hišo preklinjevanja, zasramovanja in ščuvanja. In izpovednica! To so degradovali do prave politične beznice. Namesto da bi dajali grešniku nauk in tolažbe, agitujejo za klerikalne časnike, izprašujejo, kaj bero doma, priporočajo klerikalne liste, a za spokorjenega grešnika nimajo nobene tolažilne besede!

Ali se je potem čuditi, da se izpovednice vedno bolj praznijo, da naobraženo ljudstvo ne hodi k izpovedi, da gine svetost izpovedi! — Kaj pa šele ob času volitev! To grmi in se bliska s prižnic, da se človek začuden vpraša, je li prišel poslušat božjo besedo ali pa je zašel med razburjene strastne poličarje! V izpovednici pa agitujejo na tak način, da bi bilo najbolje vzeti bič in pognati onega, ki skruni hišo božjo, ki kramari s svetim zakramentom! In vse to je gospodstvo!

Mi priznavamo slednjemu pravico voliti in agitirati za svojo stranko, a odločno pa protestujemo, da klerikalni duhovniki svoje stanovske pravice postavljajo v službo stranke! Ako hoče duhovnik politikovati, naj skliče shod, naj zbere volilce, a tega ne sme delati v cerkvi. Govori naj kot državljani, ne kot duhovnik; to je zloraba službe, ki sodi pod kazenski paragraf! Naj bi kaj enakega poizkusil kak politični ali sodni adjunkt ali kak učitelj, gorje mu! Tožbi bi bilo kot listja in trave, in to po pravici, zakaj svoje službe ne sme nihče zlorabljati v politične namene!

Pa ne samo to, tudi sv. Rešnje Telo mora klerikalizmu v službo! Če ni to blazfemija, potem ne vem, kaj je še blazfemija! To je najhujša igra, kolikor jih je svet doslej še videl. — In vse to se godi v znamenju vere v korist pogubonosnemu klerikalizmu, za duhovsko nadvlado. — Cesar ne storita prižnica in izpovednica, to izkuša storiti klerikalno časopisje. Ni potreba govoriti o tem, kako hvali svojo stranko, svoje pristaše, ne, poglejmo si, kako se bojuje napram svojim političnim nasprotnikom, ta boj jih karakterizuje, način in sredstva šele kažejo klerikalizem v pravi luči.

Najprej se loti nasprotnih načel, ako jim ne more do živega, jim pa kaj podtakne. — Če pri načelih ničesar ne opravi, se loti oseb, ki jih zastopajo. Nasprotniku preiščejo srce in obisti, vse njegovo življenje prebrskajo, da bi našli kak madež, kako slabost. Ko to najdejo, se je pa lotijo kakor gladen pes kosti. Tudi najmanjše napake mu ne prizanesajo. Raztrgajo ga na kose, ugonobijo ga: moralno ali gmotno — to jim je enako, samo da je nasprotnik na tleh!

Ako ima kaj dobrega na sebi, zamolče, a grehe njegove — četudi so še tako majhni, slikajo kot hudodelstva, ki jim je prisoditi najmanj vislice.

In v tem načinu bojevanja tiči velika hinavščina klerikalizma: nasprotniku zamolči vrline, somišljenu pa pregrehe. In če mora prvemu že kaj priznati, pa to spači ali mu kaj podtakne, tako da se končno vrlina izpremeni v greh. Sploh je znano, da ima klerikalizem dvojno mero: eno za svojce, drugo za nasprotnike. Ako pade klerikalec, je človek, ki ima tudi meso in kri, če pa pade liberelec-naprednjak, je pa — po potrebi — goljuf, tat, nečistnik, brezverec itd. Osobito imajo v tem pogledu klerikalni duhovniki izborna stališča: če zabavlja in zasramuje na prižnici, če agituje v izpovednici, je namestnik božji, ki ga je poslušati in mu slušati, če se pa izpodtakne ob kazenski zakon, če se mu primeri kaj človeškega, tačas je pa tudi on človek iz krvi in mesa, ki ga ni tako ostro soditi. To je tista sofistika, ki razjeda javno moralo, ki pači pojme o pravem in nepravem.

Nikakor se ne štejemo v vrsto celotov, ki prisojajo slednjemu pregrešku pekel, ne, pač pa zahtevamo zase tiste odpustljivosti, kakor jo zahtevajo klerikalci zase. Predobro znamo, da je duhovnik tako grešen kakor lajik, da se po njegovih žilah pretaka tako gorka kri kakor po žilah onih, ki nimajo tonzure; a obsojamo pa to, da ima klerikalizem za svojce vedno pri roki plašč krščanske ljubezni, za nasprotnike pa — pekel, žveplo in ogenj! Za nas duhovnik ni vzvišeno bitje, in naše načelo je, da zasluži zadnji kravji hlapec, ki vestno opravi svojo dolžnost, več moralne časti in priznanja, nego prvi prelat, ki svoje dolžnosti zanemarija in ne izvršuje!

Izjemnega stanja ne sme imeti noben stan. Vsi smo enaki, vsi le toliko vredni, kolikor koristimo svojem bližnjemu in človeški družbi! Stan je poleg stanu, ne pa stan nad stanom. In zato se opravičeno protivimo klerikalizmu, ki hoče duhovskemu stanu pridobiti gospodstvo nad vsem in vsemi. Z duhovskimi vedami in raznimi blagoslovi še ni zajamčena ne morala ne zmožnost vodstva; to nam pričajo razne kazenske obravnave, pričajo razni polomi pri podjetjih, ki so jih vodili duhovniki. — Kdor je najbolj zmožen, kdor je najbolj vreden, ta naj gospodari, ta naj vodi, najsi bo potem Peter ali Pavel, tega ali onega stanu! (Dalje.)

## Zborovanja „Saveza hrv. učiteljskih društava“.

(Dalje.)

### Sedma občna skupščina.

Tudi ta skupščina se je vršila v veliki dvorani učiteljskega doma. Število udeležencev je bilo še večje kot prejšnji dan. Predsednik »Saveza« otvori skupščino z običajnim pozdravom, nato se rešijo še neke formalnosti in izvoli nov odbor za dobo treh let.

Soglasno se izbere dosedanji predsednik Stjepan Basariček za predsednika, za odbornike pa Andrić Franjo, Granec Josip, Ivkanec Tomislav, Jambrišak Marija, Kirin Josip, Klóbučar Josip, Kovačić Anka, Kranjc